

THYRAS VOLD

UDGIVET AF SLESVIG-LIGAEN

96. årgang nr. 1

1. halvår 2017

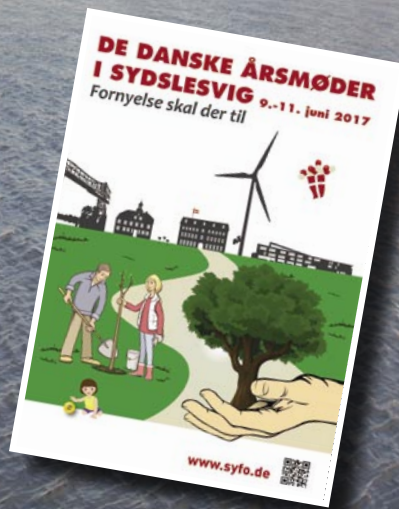
Nummer 908

**Sehested, landsbyen der blev delt i to,
da Kielerkanalen blev bygget.
Vi har besøgt godset i Sehested.
Læs beretningen på side 20 - 23.**

SLESVIG-LIGAENS LANDSMØDE 2017

Se venligst mødeindkaldelsen
på bladets bagside samt
dagsorden med bilag på
siderne 24-27.

HUSK DE DANSKE ÅRSMØDER 9. - 11. JUNI 2017

Programmerne for de mange
festlige arrangementer vil som altid
blive bekendtgjort i Flensborg Avis
og på SSF's hjemmeside
www.syfo.de

Formandens spalte

Kære medlemmer

Nu er foråret begyndt at pible frem, og jeg har set både lærken, viben og en lille flok stære, så det må nu være tiden til, at I hører fra mig.

I slutningen af januar havde vi bestyrelsesmøde, og der besluttede vi blandt andet, at uddeling af penge i henhold til ansøgning til Slesvig-Ligaens Fond kun vil ske, hvis der møder repræsentanter op for de foreninger og institutioner, der har søgt, og desuden vil jeg gøre opmærksom på, at det er meget vigtigt, at oplyse institutionens eller foreningens mail-adresse.

Til De danske Årsmøder i Sydslesvig, hvor overskriften er »Fornyelse skal der til«, vil flere bestyrelsesrepræsentanter for Ligaen deltage, og det er selvfølgelig glædeligt, idet Ligaen på den måde får lejlighed til at overbringe en hilsen og dermed gøre opmærksom på vores eksistens.

I 2017 skal Ligaens landsmøde holdes i Midelfart, og det bliver lørdag, den 23. september. Skriv allerede nu datoen ind i jeres kalender, for vi vil meget gerne have, at mange deltager og tager del i debatten.

I Holtenå er det i år 60 år siden, at Slesvig-Ligaen byggede forsamlingshuset, og så vidt jeg ved, så skal det fejres, og når det skal fejres, så er det først og fremmest, fordi huset stadig bliver brugt af det danske mindretal og det til mange forskellige formål. Som andre steder i Sydslesvig så kan huset laves om til kirkesal,

og haven omkranser smukt huset. Noget andet der er glædeligt i Holtenå er, at så mange forstår og taler dansk og husk på, at Holtenå ligger ganske tæt på Kiel.

For os i Slesvig-Ligaen er det vigtigt at fastslå, at grænsen ligger fast, men det danske sprog må meget gerne bredes ud i hele Sydslesvig. For nylig var der en artikel i Flensborg Avis og den skildrede kort, at når danske og sydslesvigske gymnasieelever er sammen, så taler de dansk, og som noget tankevækkende siger en elev fra Duborg Skolen: »Jeg er ikke tysker, men heller ikke dansker – jeg er sydslesviger«.

I 2020 har Slesvig-Ligaen 100 års jubilæum, og det skal naturligvis fejres. Festen skal holdes i København, hvor Ligaen startede, men endnu er stedet ikke på plads, men det skal I nok få mere at vide om. Vi forsøger at finde et sted tæt på, hvor Ligaen begyndte sit virke. Alle I medlemmer bliver selvfølgelig indbudt til en festmiddag, og stadig vil jeg gerne skrive, at hvis nogen af jer sidder inde med den ældste historie om Ligaen, så vil vi gerne have besked derom.

I 2020 kan vi jo også over hele Danmark fejre genforeningen og huske på, at det danske mindretal opstod efter genforeningen i 1920, da den sydlige del af Slesvig forblev under tysk styre, mens Nordslesvig kom til Danmark. Med denne forårshilsen vil jeg ønske alle en god sommer.

*Med venlig hilsen
Anne-Marie Thorup*

Spørgsmål til medlemskab og adresseændringer bedes rettet til:

Horst-Werner J. Knüppel

Mail:horst.wj.knueppel@gmail.com

SYDSLESVIG - EN MANGFOLDIG ENHED

direktør
Lars Kofoed-Jensen

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

Jeg har nu været direktør for Skoleforeningen i 15 måneder – og kender jeg så hele vores område?

Ikke endnu, for det spænder utroligt vidt. Ikke bare geografisk – men også indholdsmæssigt.

Jeg kunne her vælge at skifte til at fortælle om vore forskellige indsatsområder.

Vi skal have opbygget en digitalisering, så vi ruster vore elever bedre til fortsat uddannelse. Ikke mindst fortsat uddannelse i Danmark kræver gode it-kundskaber. Vi skal finde endnu flere veje til at dyrke kontakten til Danmark, så især vore børn og unge får flere møder med jævnaldrende danskere – men også at vore ansatte kommer mere regelmæssigt i danske netværk.

Men jeg vælger altså ikke at

bruge denne artikel på “fremtidsplaner”.

Mit bud på noget læsværdigt fra “den nye direktør” er et lille indblik i, hvor vidt Sydslesvig faktisk spænder. Til det håber jeg, at I vil følge med på 12 tekstbilleder fra mine første 15 måneder – billederne er forskellige, ikke ordnet efter en skabelon, men alle sydslesvigske.

Det danske Sild

Engagementet omkring skolen og børnehaven på Sild er utroligt. I årevis har man kæmpet for en tiltrængt renovering af skolen og personaleboliger – og vi er i gang. I første omgang med personaleboligerne. For Sild er blevet for dyrt til øboerne, og skal vi have personale, skal vi også skaffe boliger, der kan betales med almindelige lærer-, pædagog- og pedellønninger.

De passer på tingene på Sild, så skolen har holdt i mange år uden renovering, men nu er det også på tide, at vi giver det lille, men aktive mindretal på øen bedre forhold. Øboerne giver ikke op, de har en skøn stædighed – og jeg er sikker på, at mindretallet på Sild vil fortsætte mange år frem i tiden.

Jes Kruse-Skolen

I Egernførde passer man også rigtig godt på skolen – og vil gerne være med helt fremme i skoleudvikling, bl.a. it og resourcecentre.

Det er så opmuntrende at møde et mindretal med gå-på-mod og evne til at finde ressourcer alle steder. Uanset om vi taler om forældrene eller personalet. På den måde bliver jeg mindet om at mindretallet består af mange,

der gerne går et stykke ekstra for deres valg – og det gør mig som rigsdansker ydmyg. Tænk at så mange vil holde fast i eller slutte sig til et fælleskab, som henter sit sprog og sin kultur fra et land, der er så meget mindre end Tyskland.

Det er på en gang historiens vingesus og så det moderne levede liv med mennesker, der kigger mod Danmark, vi finder i Egernførde – og ja, skolen trænger også til renovering.

Vimmersbøl

Sydtønder Amt er vores nordvestlige hjørne. Her er vi ikke længere så stærke, bortset fra i Humtrup. Her er vi ved at sprænge rammerne.

Jeg har besøgt Vidingherred Danske Skole i Nykirke og Aventoft Børnehave (der også har vuggestue). Især for disse to institutioner er udsigterne blandede. Men nu dukker der en ny chance op. Fællesrådet har netop givet opbakning til at forsøge at samle de fire lokale institutioner i Vimmersbøl, hvor en tom tysk skole kan bygges om til at huse fra vuggestue til sjette klasse. For Aventoft og Nykirke bliver der længere til en dansk institution – men til gengæld kan vi bygge noget op med plads til alle aktiviteter på samme matrikel. Og det mærker vi altså også i Dansk Skoleforening – der er i dag højere krav til, hvad en institution skal kunne tilbyde.

Vi tror, at vi gennem denne samling kan sikre liv til det danske mindretal i området mange år fremover. Det vil glæde mig, hvis det lykkes i et område, hvor vi ikke har investeret i udvikling i lang tid.

7. klasse – det er mig!

Det gjorde stort indtryk at se vores lille skole og legegruppe på Før. Jeg besøgte den lige inden sommerferien for at få et indtryk af, hvordan undervisning i samlæste klasser foregår. Med 15 elever fordelt på 8 årgange er den vores mindste skole – i forhold til elever pr. årgang. Det var meget spændende at se, hvordan læreren havde forberedt undervisningen til de forskellige niveauer. Eleverne arbejdede alene eller to og to – og hvis de havde spørgsmål eller ville have kommentarer, satte de sig i kø til at snakke med læreren. Nogle af de små fik klaret spørgsmålene i køen, for de ældre elever tog sig meget af de mindre – de holdt også ro i geledderne, så der var et godt arbejds-klima. Der havde været besøg fra fastlandet, og man ville slutte af med rundbold. Ikke helt nemt, når ø-reglerne og fastlandsreglerne er forskellige. Men jeg tog derfra med en glad følelse af, at også der hvor udfordringerne er rigtigt store, hvor en årgang måske kun er på en elev, kan vi levere noget, vi kan være lidt stolte af.

Måske vores højst beliggende institution

Vore institutioner i Askfelt ligger på et bjerg – så meget som vi nu har bjerge i Sydslesvig. Her leverer vi altså børnehaver og skole på højt niveau – bogstaveligt talt.

Institutionen er typisk for Sydslesvig, hvor mere end halvdelen af skolerne har højst 3 klasser. Men opbakningen er stor. Jeg har mødt forældrepræsenter, som er i arbejdet

med hjerteblod, og som stiller op med alle ressourcer for mindretallet. Og i det flade Sydslesvig, hvor vi som regel næsten kan se fra den ene institution til den næste, er det lidt sjovt at køre op ad bakken i Askfelt og finde børnehaven og skolen – og hvis man har luft, kan man jo fortsætte op ad Askbjerg, der hæver sig i alt 97,7 m over havet og besøge Bismarckstatuen.

Husum

For en sjællænder som mig er Husum en meget speciel by. En havn hvor skibene ligger på bunden ved lavvande. Det er jeg ikke vant til fra Køge. Eller fra Esbjerg, hvor jeg er kommet på vej til Fanø.

Og i denne by har vi et stærkt mindretal, der fylder vores vuggestue og børnehaver til bristepunktet. Både SSF og SSW bruger jo Husumhus, så jeg kommer forholdsvis ofte til byen – også til den fine skole vi har, hvor vi sikrer en god basis for såvel elever, som vil videre, som for dem, som skal finde andre veje i livet end videre skolegang. Således har skolen en særlig klasse med fleksibel udskoling, hvor eleverne får en blanding af skole og praktik, der forhåbentlig viser dem en vej til et videre liv uden at skulle starte med udgangspunkt i skolenederlag.

Jeg har altid gået i specialklasse – men ikke nu

Jeg skulle interviewes til Flensborg Avis Zeit-Ung, naturligvis af en af de unge journalister.

A. fra (dengang) 6. klasse havde forberedt nogle gode spørgsmål til mig. Men jeg kunne jo

ikke lade være at spørge til hans historie. Og som så tit i Sydslesvig er vejen til os meget forskellig. Født i Norden, tilbragt nogle år i Danmark og nu her i Sydslesvig, hvor hans mor også arbejder.

Men det rigtigt opmuntrende var hans oplevelse af udvikling. Fra at være en “specialklasse-elev” var han nu en “almindelig” elev, der kunne tænke på at fortsætte sin skole ligesom andre børn. Jeg er overbevist om at A. er en særlig knægt – og jeg er så glad for, at vi i vores system er med til at flytte børn, der af andre systemer holdes ude. Det er selvfølgelig ikke altid muligt. Man kan og skal ikke inkludere alle – men når det lykkes, og man ser lyset i øjnene og mærker gejsten, så bliver man altså bare så glad.

Jørgensby – en oase

Mange kender de store Flensborgskoler – men jeg kendte ikke Jørgensby. Jeg gik op ad bakken oven for Angelburger Straße og drejede på et tidspunkt ind til venstre i et bykvarter, som ikke oser af ressourcer. Men der ligger så vor skole. Den stille vej virker indbydende, og når man så kommer ind på skolen og ser skolens grønne områder, er man klar over, at det er en lille oase midt i et bymiljø, hvor der ellers ikke er mange af den slags.

Forældre har designet særlige borde til gangene, og skolen fremstår lys og venlig. En skole med egen identitet – og en skole, der forhåbentlig giver mange den barndommens oase, som danner grundlaget for et godt liv senere.

Det besøg skulle flere unde sig selv.

Dansk på frisisk

Jeg var til Biike Empfang på et hotel i Dagebøl. Jeg hører dansk, tysk, frisisk og plattysk, for i Nordfrisland er det de lokale sprog.

Vi har jo også skoler med frisisk, især naturligvis skolen i Risum – og SSW's topkandidat, Lars Harms, er jo også friser. Men altså en af vores frisere, en af dem, som også bekender sig til det danske – jeg har sågar hørt ham tale dansk i landdagen i Kiel.

Mit frisisk lader meget tilbage at ønske – kun i nedskreven form kan jeg få lidt forståelse for overordnet indhold, men jeg smiler, når jeg tænker på, at det også er vores danske mangfoldighed – at nogle også er frisere – og at vi holder sammen som en mangfoldig enhed.

Kaj Munk i Kappel

I den modsatte ende af Dagebøl finder man Kappel, hvor vi også har nogle fine institutioner og engagerede forældre, der trods afstanden til Flensborg og Sønderbrarup, hvor fællesskolen ligger, bakker op om det danske og sørger for stabil søgning til institutionerne. De

er ikke store, men hører heller ikke til vore mindste. Og at vi her ærer Kaj Munk virker passende, sådan som vore institutioner ligger der og skyder op som stædige, hårdføre anemoner i udkanten af Kappel – men selvfølgelig er de ikke blå.

Frederikstad og Drage

For nylig besøgte jeg sammen med formand Udo Jessen vor børnehave og vuggestue i Frederikstad og Drage.

Vi er langt fra grænsen, og vi er langt fra Flensborg og Harreslev, hvor de største danske kolonier findes. Vi er ikke så langt væk som Tønning, Rendsborg og Kiel – men uden at fornærme nogen er vi langt væk. Bare ikke når man træder ind på vore institutioner (jeg har også været på skolen). Så er det danske alledsnærværende.

Møder holdes på dansk, og man er slet ikke i tvivl om, at vi her er blandt dansksindede. Byen opsøges af mange danske turister – men det danske holdes altså i live af fastboende. Og de synger det danske ud, så det giver genlyd over hele Sydslesvig.

Sydslesvigs flotteste rum

For få uger siden var jeg til Læsefestivals-afslutning på A.P.

Møller Skolen.

Det var en herlig oplevelse at se alle de forskellige måder, vore børn og unge havde været aktive på de seneste uger, og nu var kronen på værket en festival med oplæsning, konkurrencer, koncert og fint besøg (kulturministeren, altså vores egen Anke, og generalkonsulen). Og aulaen på skolen var en fantastisk ramme om dette arrangement. Jeg synes, at det er Sydslesvigs flotteste rum – og jeg er så imponeret over, hvordan det kunne rumme en begivenhed med intim oplæsning, koncert og et mylder af boder og aktiviteter på en måde, så alle kom til deres ret. Æstetik og akustik i topklasse giver rum for hjertevarmende oplevelser. Jeg siger bare endnu en gang tak for dette rum.

Og så er der alle de andre steder og oplevelser, som jeg ikke kan få med her. For Sydslesvigs mangfoldighed tager år at lære at kende, resten af mit liv – men jeg glæder mig til at lære mere og mere af den at kende.

Færdig med det bliver jeg aldrig.

*Med venlig hilsen
Lars Kofoed-Jensen*

Nystadens Vuggestue takker Slesvig-Ligaen for hjælpen

I Nystadens Vuggestue har vi valgt at have særlig fokus på barnets motoriske- og sproglige udvikling. Derfor har vi og er stadig i gang med at indrette alle grupperum således, at de giver børnene rigelige muligheder for at bevæge sig.

Slesvig-Ligaens store pengegave har gjort det muligt for os, at omsætte vores tanker og ideer til virkelighed.

Det at kunne bevæge sig, styrker ikke kun børnenes motoriske udvikling, men også deres sproglige færdigheder. Det er vigtigt, at barnet møder et fysisk miljø, der giver det mulighed for at bruge sin krop og sanser i sin hverdag. Børnene i vuggestuen er mellem 1 og 3 år. De befinder sig i den såkaldte rudimentære fase i deres motoriske udvikling. I denne fase får børnene gradvis kontrol over deres egne bevægelser og lærer forstadierne til nogle af de grundbevægelser, som de gerne skulle videreudvikle i den fundamentale fase (2-6 år). Disse bevægelser er af afgørende betydning og lægger grundstenen til den senere motoriske udvikling. Jo mere børnene får lov til at bevæge og udvikle sig i vuggestuen, desto bedre forudsætninger har de efterfølgende.

Vi hjælper børnene til at blive selvhjulpne så tidligt som muligt, hvilket medfører, at barnet tidligt får en positiv oplevelse af at mestre - »Se! Jeg kan selv«.

Vi glæder os til at udvikle vuggestuens forskellige læringsmiljøer, så vores rum og indretning støtter op omkring barnets udvikling.

Anne Asmussen
Nystadens Vuggestue

LÆSEFESTIVAL 2017 takker Slesvig-Ligaen for hjælpen

Kære udstillere, foredragsholdere, sponsorer og bidragsydere til vores Læsefestival samt afslutningsarrangementet den 18. marts 2017 på A.P. Møller Skolen.

Tusind tak, fordi I var med til at gøre Læsefestivalen til en uforglemmelig oplevelse for læsere på kryds og tværs i Sydslesvig.

Mange hilsner Læsefestivalsudvalget

RISBY DANSKE SKOLE takker Slesvig-Ligaen for hjælpen

April 2017

Kære Slesvig-ligaen,

Med dette brev vil vi på Risby Danske Skole gerne sige tak for støtten til vores Ipads. Vi bruger dem dagligt i undervisningen.

Vi bruger dem til mange ting: Vi har adgang til en elektronisk ordbog, vi kan læse bøger på nettet og vi bruger antolin.de. Vi kan også se/lytte til filmklip/lydklip på f.eks. dr.dk/skole, heleverdeniskole.dk og flere engelske sider. Derudover bruger vi den til ekstra opgaver til vores læsebooks og i matematik i 1.-3. kl.

Det har betydet, at vi bedre kan arbejde med opgaverne selvstændigt og i vores eget tempo.

Med venlig hilsen fra

Alle eleverne på Risby Danske Skole

ET MINDRETALSCENTER MIDT I FLENSBORG

Først faldt Muren, så opløstes Sovietunionen og Jugoslavien, og derefter blev nationale mindretalspørgsmål pludselig (men måske ikke overraskende) et af de vigtigste emner i Europa. Internationale organisationer som Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) og Europarådet satte nationale mindretal øverst på deres dagsordener. I den dansk-tyske grænseregion havde de været på dagsordenen siden folkeafstemningerne 1920, og efter Bonn-Københavnserklæringerne i 1955 blev mindretalsbeskyttelse en fast bestanddel af det dansk-tyske samarbejde.

Det eksemplariske samarbejde inspirerede en lille gruppe aktører i Grænseregionen, ikke mindst den slesvigsk-holstenske Mindretalskommissær, nu afdøde, Kurt Hamer. I 1991 iværksatte Hamer de første samtaler i Bonn og København omkring etableringen af et mindretalscenter i Grænseregionen med det specifikke formål, at bruge erfaringerne fra regionen i andre europæiske lande, som måtte opleve lignende situationer. I 1996 kom en aftale i stand mellem de tre regeringer i København, Bonn og Kiel, og i begyndelsen af 1997 flyt-

af
Tove Malloy

direktør for ECMI

tede Det europæiske Center for Mindretalsspørgsmål (ECMI) ind i lokalerne i Kompagniporten i Flensborg.

ECMI blev etableret som et tværfagligt forsknings- og kompetencecenter med ekspertise i nationale og etniske mindretalsspørgsmål i Europa. Det gennemfører praksis- og policy-orienteret forskning, informerer, dokumenterer og tilbyder rådgivning inden for mindretals-flertalsforhold. Det rådgiver europæiske regeringer og regionale mellemstatslige organisationer samt civile samfundsorganisationer inkl.

nationale mindretal. ECMI samarbejder med akademiske netværk globalt såvel som medierne og offentligheden gennem rettidig levering af informationer og analyser. Det organiserer sine aktiviteter omkring fem tematiske forskningsklynger i Flensborg og regionale kontorer i de regioner, hvor kompetenceopbygning udføres.

Igennem de seneste 20 år har ECMI haft direkte forbindelse til regioner med anspændte forhold i Europa gennem dets regionale associerede kontorer i flere lande, såsom Serbien, Makedonien, Georgien, Bulgarien, Rumænien og Kosovo. I dag bibeholdes repræsentationer i Georgien, Kosovo og Ukraine. I disse lande implementeres institutions- og kapacitetsopbyggende aktiviteter, der finansieres af internationale donorer som f.eks. den Europæiske Union (EU), nordiske og andre udenrigsministerier, private fonde og andre fredsinstitutter. Målene implementeres gennem workshops og træningsseminarer for mindretal og offentlige ansatte, hvor der undervises i mindretalsrettigheder og diskuteres muligheder for etablering af medbestemmelse og deltagelse i de politiske processer der vedrører mindretalsforhold.

Gennem årene har ECMI bidraget til styrkelse af mindretalspolitik og etablering af redskaber, der sikrer nationale mindretals medbestemmelse. I Georgien er det lykkedes at

etablere et mindretalsråd med modellen fra Tyskland som forbillede. Rådet er permanent og mødes jævnligt under opsyn af den georgiske ombudsinstitution. ECMI har også hjulpet den georgiske regering med at vedtage og implementere en lov, der sikrer meskhetiske tyrkeres (en folkegruppe der blev bortvist til Centralasien under Stalinstyret) ret til at vende tilbage til deres hjemland og hjembyer. ECMI har også udvirket, at Georgien i 2005 ratificerede Den europæiske Rammekonvention om Beskyttelse af Nationale Mindretal.

I Kosovo er det lykkedes at etablere både et mindretalsråd og et støttekontor i statsministeriet, ligesom ECMI var medvirkende til, at forfatningen for det selvstændige Kosovo indeholder et kapitel om mindretalsrettigheder. Centret har også medvirket til etableringen af en Sprogkommissær med mandat til at styrke tosproget offentlig administration i de områder, hvor der bor både albanere og serbere. ECMI støtter fortsat Kommissæren med undersøgelser, dataindsamling og kapacitetsopbygning. Derudover er ECMI for nyligt blevet autoriseret til at verificere

eksamensbevis fra det serbiske universitet i Nordkosovo, således at de serbiske studerende kan søge jobs i hele Kosovo.

Vestbalkan har generelt været i ECMIs fokus siden etableringen. På nuværende tidspunkt implementeres et større program for det tyske GIZ i samarbejde med mindretallenes egen organisation FUEN. Der overføres kompetence til Romaorganisationer i Serbien, Bosnien, Kosovo og Makedonien med primært fokus på sociale rettigheder. Tidligere har ECMI også været aktiv i Baltikum, hvor Centeret var medvirkende til etablering af interkulturel dialog i Estland. I Bulgarien og Rumænien bistod Centeret med opgradering af lovgivning inden indtrædelse i EU.

Siden 2014 har ECMI implementeret et stort program i Naboskabslandene (Ukraine, Moldova, Hviderusland) for det danske Udenrigsministerium. Formålet med programmet er at styrke de officielle instanser i at fremme dialogen med mindretal og eventuelt etablere mindretalsråd efter modellen i Tyskland. Samtidig giver den regionale dimension mindretallene mulighed for at etablere netværk hen over grænserne, så den interkulturelle og interstatslige forsoning øges.

I modsætning til de regionale kontorer, der primært implementerer programmer og projekter, er arbejdet i hovedsædet i Flensborg fokuseret på

forskning. Her beskæftiger en lille gruppe forskere sig med evaluering og videreudvikling af juridiske standarder, der kan bidrage til konsolideret demokratisk ledelse på baggrund af etnisk mangfoldighed og menneskerettigheder, konstruktiv konfliktstyring og analyse af konflikter med en etnopolitisk dimension i Europa. De undersøger også kulturelle spørgsmål omkring mindretalseksistens, især sprog og uddannelse samt mindretallenes adgang til medierne. Senest er juridiske og social-politiske aspekter af medborgerskab sat i fokus. En rapport om nationale mindretal og brobygning mellem flertal og mindretal blev udarbejdet i 2016 for det tyske udenrigsministerium. Den bygger til dels på metodologi udviklet i den såkaldte Kompetenzanalyse udarbejdet for den slesvigsk-holstenske Landdag i 2006.

Rapporten om nationale mindretal og brobygning forventes efterfulgt af flere rapporter, der uddyber emnet.

ECMIs kompetenceoverførsel fokuserer ikke kun på mindretalsrepræsentanter og offentlige ansatte. I Flensburg udbydes hvert år akademiske kurser til unge studerende og yngre professionelle. I samarbejde med Europa Universitet Flensburg underviser ECMIs forskere hvert vintersemester et kursus på studiegangen Europæiske Studier.

Derudover organiseres også én gang om året en sommerskole, hvor 20-30 unge fra hele verden kommer til Flensburg og deltager i et kort program der fokuserer på nationale mindretal i grænseregioner. Sidst men ikke mindst, er ECMI vært for praktikanter fra hele verden. På årsbasis accepteres op mod 30 praktikanter, som hver tilbringer 3 måneder i Kompaniporsten eller på et af de regionale kontorer.

Samarbejdet i Grænseregionen er også en del af ECMIs arbejde. Der samarbejdes med højskolerne omkring sommerskoleprogrammet. ECMI er også medlem af DialogForum-Norden og samarbejder med alle mindretalsorganisationerne såvel som med FUEN og de offentlige myndigheder.

Tove Malloy

Ny hjemmeside: "Bliv klog på det danske mindretal"

Skoleforeningen tilbyder nu på hjemmesiden

www.danskmindretal.dk
gratis undervisningsmateriale, der skal styrke elevernes viden om det danske mindretal. Hjemmesiden indeholder undervisningsforløb til fagene dansk, tysk, samfundsfag og historie og er tilpasset færdigheds- og vidensmål i forenklede Fælles Mål til Folkeskolen i Danmark.

Målgruppen er således faglærere i Danmark og i Sydslesvig, som kan bruge undervisningsforløbene i de forskellige fag.

Både elever nord og syd for grænsen og lærerstuderende har deltaget i udvikling og afprøvning af projektet. For eksempel har skoler i Sydslesvig deltaget i udvikling og test af ideer og materialeproduktion, ligesom tyskstuderende fra Haderslev har afprøvet deres ideer til læremidler på Sønderkovskolen i Sønderborg. I 2015 deltog 100-150 elever nord og syd for grænsen i en workshop sammen med historiestuderende fra Esbjerg i samarbejde med Global House i Sønderborg.

Projektet er finansieret med projektstøtte fra Sydslesvig-udvalget.

ZeitUng, Flensborg Avis og Dansk Centralbibliotek i Flensborg har bidraget med materialer.

MODTAGET STØTTE

Til støtte for Slesvig-Ligaens arbejde har vi siden sidste udgave af bladet med stor glæde og taknemmelighed modtaget
i alt 4.200 kr.

Birgit Jacobsen	Lystrup	kr. 500
Aage K. Riber	Løkken	kr. 100
Knud A. Lambert	Ringsted	kr. 300
H. P. Bang	Hattstedt	kr. 400
J. Juul	Aalborg	kr. 300
S. Krarup	København	kr. 250
Krisyian Bredholt	Skødstrup	kr. 300
Vibeke og Henrik Grønholm	Vanløse	kr. 500
Inge og Poul Wilhelmsen	Hjørring	kr. 150
Inge-Lise Nielsen	Aarhus	kr. 100
E. Malling Jensen	Hornslet	kr. 200
Søren Gynther Sørensen	Højbjerg	kr. 500
Kirsten Thomsen	Graasten	kr. 500
E. Schlanbusch	Randers	kr. 100

Frisiskundervisning ved Risum Skole – Risem Schölj

fortalt af

Marie Tångeberg og Jörgen Jensen Hahn

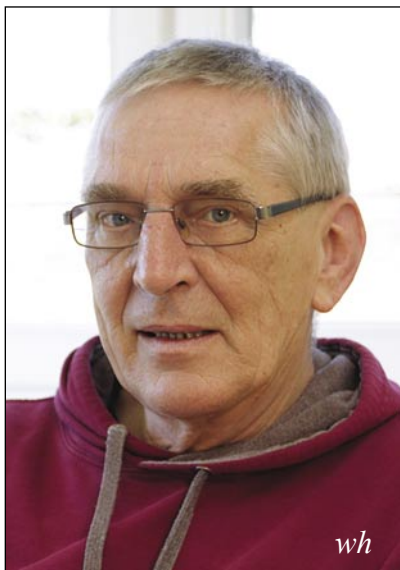
wh

I slutningen af kalenderåret 2016 blev jeg af Anne-Marie Thorup spurgt, om jeg og min forgænger Marie Tångeberg ikke kunne skrive lidt om frisiskundervisningen ved Risum Skole – Risem Schölj siden skolens grundlæggelse. Det sagde jeg med det samme ja til, da min forgænger Marie og jeg har stået for udviklingen af frisiskundervisningen ved vores skole siden 1956.

Risum Skole blev grundlagt i 1946. Den var en af de hjemstavnsskoler, der dukkede op i Nordfrisland efter anden verdenskrig som resultat af et dansk/frisisk samarbejde (andre var Nibøl og Stedesand). Dette kom til at præge skolens liv fremover. Efter grundlæggernes vilje skulle skolen have tre grundlæggende mål:

- *Hjemstavnsens sproglige og kulturelle værdier skulle fremhæves og formidles til børn og forældre.*
- *Vinduet til norden, til Danmark, skulle åbnes igen. Først og fremmest ved at lære børn og voksne det danske sprog.*
- *Og 'last but not least' skulle det også være en skole for børnene, hvilket i de mange mørke år forinden ikke har været en selvfølge.*

Frisisk sprog og kultur har altid, ved siden af det danske, været et bærende element i skolens nu efterhånden 70 årige liv. Undervisningen i sproget fandt sted under de mest forskellige former. I de første 10 »vilde« år blev der vel undervist sådan

wh

Skoleinspektør
Jörgen Jensen Hahn

som det bedst kunne passe. Man havde den fordel, at alle børn kunne forstå frisisk og næsten alle kunne tale det.

I 1956 blev Marie Tångeberg skoleleder. Hun satte frisiskundervisningen i faste rammer og brugte sproget i videst muligt omfang i alle undervisningssituationer. Ikke nok med det, fem år senere startede hun den første frisiske modersmålskole, der talte sammenligning med institutioner af samme slags hos andre etnisk/kulturelle minoriteter i Europa. Den blev stiltiende tolereret af både Skoleforeningen og 'Kultusministerium' i Kiel. Men vejen dertil var lang.

Derfor vil jeg først give ordet videre til min forgænger

Marie Tångeberg,

der har undervist på flere danske skoler, og som prægede Risum Skoles profil fra 1956 til sin afgang i 1984:

Min ansættelse som skoleleder ved Risum Skole.

I 1956 fik jeg at vide, at stillingen i Risum var fri – herligt! Jeg talte med forældrerådet. Skoleforeningen fortalte mig intet om, at den forrige skoleleder havde haft svært ved at falde til i embedet, så jeg kom ganske blåøjet til skolen.

Da jeg begyndte i Risum var der omkring de tolv børn. En stor del af dem havde sociale problemer, så jeg fik en ikke ubetydelig social opgave lagt oveni den pædagogiske. Der skulle gøres en del for også at gøre andre familier interesseret og for at give skolen en ansigtsløftning.

Hvordan levede de tre sprog side om side i skolen?

Det er så længe siden; jeg husker ikke detaljerne. Jeg ved, at der forud for hver skoledag gik en omhyggelig tilrettelæggelse af arbejdet med de mange hold i ét rum. Der blev gjort mange overvejelser fra min side, og der blev improviseret meget. Der blev undervist frisisk som sprogtime én gang om ugen, desuden blev der givet hjemstavnsundervisning på frisisk. Børnekomedier, digte og religion blev ligeledes præsenteret på frisisk. På skolegården talte vi også frisisk. Jeg var enelærer, kun en vandelærer til tysk kom et par gange om ugen og underviste i vort andet klasseværelset og havde 1.- 9. årgang i ét rum, og derfor blev der også arbejdet i smågrupper. Bl.a. hjalp de dygtige de mindre dygtige, de ældre sommetider de små. Nu for tiden har man et fint og moderne ord for denne undervisningsform:

heterogene grupper.

De små blev også efter deres skoletid gerne siddende i rummet og lyttede til det, de store blev undervist i, eller de fandt på en stille leg.

Sådanne forhold indebar også noget godt. De store børn eller de dygtige skulle forstå stoffet fuldt ud, hvis de skulle gøre de små eller deres kammerater noget begribeligt. Dette førte til en selvkritisk tænkning og en god social holdning hos mange.

For begyndere tog jeg først en tysk a-b-c bog og underviste en overgang barnet/børnene i det respektive barns modersmål, og derefter gik vi i gang med det danske. En hjælp var det jo, at de små også hørte dansk, når de blev siddende i klassen efter deres skoletid. De danske begyndertekster var også let læselige, for de havde mange énstavelsesord. En dramatiserende oplæsning har også spillet en rolle.

Begyndelsen på den frisiske skole?

I 1961 fik jeg 4 frisiske børn til 1. klasse. Så mange havde jeg aldrig haft i før, og det blev begyndelsen på den frisiske skole. Vi havde haft mange fælles drøftelser med forældrene forinden, og de var meget positive. Vi havde vore forbilleder fra det walisiske mindretal i Storbritannien og fra Vestfrisland i Nederlandene. Desuden havde vi også vore rent empiriske overvejelser og erfaringer, for her i det frisiske grænseland har folk igennem mange generationer levet flersproget. Men frem for alt betragtede vi det som en menneskeret og som

et pædagogisk gode, at børn bliver modtaget på deres modersmål.

Forsøget lykkedes, børnene var glade, og vi lod offentligheden kigge ind i skolestuen. Vort forsøg var noget nyt, og sådant noget ægger nysgerrigheden. Vi fik en god presseomtale. Skoleforeningen var naturligvis blevet informeret. Skoledirektør Thorup Nielsens kommentar: Hun er jo et voksen menneske, hun må vide hvad hun gør.

Vi var meget glade for denne indstilling. Vi fik hurtigt besøg fra Kiel af en Oberschulrat Petersen – endda flere gange – som overværede undervisningen, hvilket han med rødt blæk noterede ned i vor store protokolbog.

»Herr Petersen fandt diesen Versuch beachtlich, interessant, aber gewiss verspätet, hätten damit in der Romantik einsetzen sollen . . .«

Jeg fik venlige skulderklap.

En god oplevelse havde jeg under et besøg af forstander Arnfred fra Askov Højskole - dengang var han vist formand for en grænseforening. Han overværede undervisningen. Én af forstanderens kommentarer var, mens han smilede på sin sindige måde: Når jeg nu tænker over det, var dansk (rigsdansk) vist også et fremmedsprog for mig, da jeg kom i skole. Arnfred var vestjyde.

Vi havde ti fine år, mange gode oplevelser, en fin presse, ofte besøg, også fra vor Landrat plus følge, vi repræsenterede med vore frisiske emner og spil flere gange landsbyen Risum-Lindholm ved officielle lejlig-

heder etc.

Men efter ti år fik vi børn til skolen, som ikke kunne frisisk hjemmefra og som ikke havde en frisisk omgivelse. Vores egen frisiske forældrereds havde i disse år ingen småbørn, som vi kunne regne med. Vi havde heller ingen børnehaver, som havde kunnet gøre et forarbejde, og ét af mine principper var jo, at vi netop ville modtage børn på deres modersmål.

Imidlertid havde skolen fået en god omtale i landsbyen og dens omgivelser. Vi havde mange sympatisører. Men vi havde endnu ikke fået børn fra de såkaldte tysk-frisiske forældre, skønt vi fra disse kredse havde en god opbakning til vore tilbud inden for vores aftenskole. Fra tysk skole blev der ivrigt agiteret imod os. Deres advarsler var typiske for de énsprogede (lærere). Man troede ikke, at børn i grundskolen kunne klare flere sprog – og det frisisk-danske virkede i det hele taget forstyrrende på dem. Der stod

vist også en form for ideologi bag ved deres udtalelser.

En anden alvorlig overvejelse efter de ti år var: Børn med kun en tysk baggrund og uden en børnehaver og dens forarbejde skulle ret hurtigt omgås to nye undervisningssprog: frisisk og dansk. De frisiske børn kunne jo tysk i forvejen og på den måde mødte de kun dansk som et nyt sprog. Dertil kom, at børnene nu skulle sendes noget tidligere end før til de videreførende skoler, mens vi ellers først havde sendt dem efter 5. skoleår til fx Flensborg.

Hvordan var undervisningen og hvilke undervisningsmidler og metoder blev brugt?

Vi kunne nu sende børn til den dengang nyoprettede børnehaver i Nibøl. Vi i Risum havde hjulpet Nibøl til at få denne børnehaver i gang, men vi savnede en frisisk børnehaver i Risum.

I 1. klasse brugte vi danske skolebøger med tysk som for-

midlersprog. Tysk som undervisningssprog kom til i anden klasse.

Frisisk blev i anden klasse et »fag« på den måde, at de fik fortalt morsomme, frisiske småhistorier og sagn. Vi legede på flere måder sproget ind i børnene. Lette små digte lærtes udenad, børnene agerede og talte i små komediestykker osv. På denne måde lærte de hurtigt at forstå frisisk. I 3. klasse kunne vi så begynde med en beskeden frisisk undervisning, hvor der også blev læst og skrevet på frisisk.

Den moderne frisiske skrivemåde, udarbejdet af videnskabsfolk, kunne og kan endog bruges som et understøttende moment i tilegnelsen af den tyske ortografi. Det lyder morsomt, men det vil jeg ikke komme ind på her.

I dansk og tysk fik de lige så megen undervisning som i de danske skoler.

Men af lærerne, som var rigtig godt hjemme i det frisiske, blev børnene også ført ud på andre domæner, blandt andet for at vise og bevise, at frisisk som fag kan have en større basis, end mange ellers tror. Børn blev på den måde f.eks. undervist i biologi. Tyske og danske planteflavne blev præsenteret og nedskrevet samtidigt. På vore svampeekskursioner fik svampene passende frisiske navne etc.

Desuden: Frisisk undervisningsmateriale blev løbende fremstillet i egen regi.

Drama og komediespil har altid spillet en stor rolle i formidlingen af sproget; denne form for »leg« kommer barnet meget i møde og på den måde kan

der puttes meget ind, også ind mellem linjerne. Desuden var det for mig et instrument til opdragelse i demokratisk væremåde. På scenen skal man lære at kigge ud på/til en flok, man skal på en god måde fremlægge sine meninger og overbevise folk.

Hvor ofte havde jeg ikke oplevet, at folk ikke turde sige deres gode, sande meninger på grund af en skræk for mængden.

En anden vigtig ting: Frisisk bliver altid på en måde lagt oven i skoletimerne. Dertil hører selvfølgelig, at en god pædagog præsenterer en virkelig god undervisning, så det kan blive til en slags flødeskum og ikke til noget tungt og ufordøjeligt eller kedeligt

Samarbejdet med skoleforeningen og dennes holdning til det frisiske?

Skoledirektør Bernhard Hansen lovede os folkelige skoler - om og om igen. Men det hjalp intet. Lærerne - med få undtagelser - var ikke med. Måske blev de ikke godt nok instrueret, ikke hjulpet på vej. Og de nationale frisere kunne ikke udklække lærere i en fart.

De danske skolelærere var optaget af deres eget og dem selv. På den måde kunne der ikke præsteres et effektivt arbejde.

Hvis man så spørger mig, hvorfor er du så blevet en dansk skolelærer, hvorfor ville du også undervise i dansk sprog og kultur her i Nordfrisland, kan jeg svare med de tanker og forestillinger, jeg havde som ung: Jeg havde oplevet det såkaldte tredje rige med dets indhold og følger, havde

oplevet at vi blev indoktrineret, at vi f. eks. på gymnasiet fik at vide, hvor mindreværdige andre folkeslag, også det danske, i forhold til det tyske og Tyskland var.

Siden har det gjort mig rasende, at man kunne fylde unge sind med så megen løgn og dumhed. Også ved at man udelukkede dem fra selv at kunne undersøge påstandene på en kritisk måde. Derfor ville jeg tilegne mig større viden om vor folkelige nabo, ville selv kunne tale med folk, så man aldrig nogen sinde igen kunne blive solgt af falske agitatorer. Dengang regnede ingen med, at den større verden så hurtigt ville blive lukket op for os. Vores tanker bevægede sig ikke ud over en større radius. Det nære var vigtigt, det nære skulle plejes og holdes i orden. Desuden - Frisland var/er et lille land, men dets størrelse kan kompenseres ved at lære sprog, for på den måde kunne man bedre passere de kulturelle og sproglige grænser. Og frem for alt, man ville ikke længere være sig selv nok, man ville lære af andre. Og vor nabo var Danmark, et demokratisk land, et land med mange gode folkelige ideer. Johannes Oldsens ord til de unge dengang var: I skal til Danmark og på højskole for så at være bedre frisere, når I er kommet tilbage.

Et andet moment var, at vi havde oplevet krigen og dens gru, og det lille ord »fred« var næsten blevet til et helligt begreb, som der skulle værnes om. Og det første man kunne tage fat på var at holde fred med naboen, at revidere alle de fordomme, som uvidenhed

gerne medfører. Men så skulle man kunne tale med naboen, så skulle man lære at forstå hinanden. Og ud over disse betragtninger behøvede vi jo bare igen at få fat i de historiske tråde, for i dette vævemønster mellem Danmark og Frisland fandtes der jo mange gode tråde; igen mange generationer havde man rejst, handlet, friet og haft samkvem på tværs af den folkelige grænse.

Da vi i Risum gerne ville flytte ud af vor gamle skolebarak, pladsforholdene blev trange, men også for at få en konkret ansigtsløftning, gik det kun med megen besvær. Jeg havde en del samtaler med skoledirektøren desangående, som var enig med os og han forstod behovet, men skoleforeningens styrelse har længe ignoreret det pædagogiske og folkelige moment, som lå i vort ønske om en ny bygning.

Vi har ikke følt os som en tigger over for de danske myndigheder, for jeg mener at have aftjent en slags dansk værnepligt på den måde, at vi altid har formidlet det danske sprog, de danske goder i undervisningen for børn og voksne; vi har bedrevet en del oplysningsarbejde i alle de foredrag, som er blevet holdt nord og syd for grænsen, og vi har gerne taget imod de mange busser, som kom med interesserede folk fra Danmark.

Det varede længe inden vi fik vor egen børnehaven, en børnehaven som også skulle være en sproglig bro til skolen.

Vi havde gode forbindelser til gode venner i Danmark, og en skønne dag blev der af davæ-

rende direktør Schack Nielsen, formand for Slesvigsk Samfund, tilbudt mig 50.000 DM som hjælp til en frisisk (dansk-frisisk) børnehave ved den dansk-frisiske skole i Risum.

Jeg blev selvfølgelig meget glad og takkede ja, men jeg havde aldrig spurgt eller bedt om noget. Med de penge på hånden fik landdagsmand Berthold Bahnsen 200.000 DM af regeringen i Kiel lagt oveni, øremærket som penge til den

frisiske børnehave. Med de penge gik vi til skoleforeningen, og så blev børnehaven bevilget.

Jeg var glad for at kunne få og at kunne holde en sønderjyde her fra egnen på skolen, nemlig Johan Mikkelsen. Han blev den gode lærer og den gode kollega. Jeg var glad for godt samarbejde, det gode venskab, for på den måde kunne det jo ses, at de to folkeslag godt kan leve og virke sammen, når man læ-

rer hinanden at kende, når man lærer at respektere hinanden.

Til vor kollega Horst Hoop, Vollerwiek, havde vi i alle årene også et godt og venligt forhold, vestkysten som et ideelt begreb var nok et godt bindeled.

I den forbindelse vil jeg også gerne sige, hvor heldige vi var og hvor glade vi er, hvor stolte vi er, at jeg fik en friser, Jörgen Jensen Hahn, som min efterfølger.

Selvfølgelig er der flere mennesker, som har givet os en venlige håndsrækninger, som vi er glade for og som vi ikke har glemt.

Afsluttende vil jeg nævne skoledirektør Thorup Nielsen, som gav os friheden til at kunne gå i gang med vor frisiske skole, en tanke og en ide, som, selvom den ikke kunne finde sin bekræftelse i lovebøger, var og er en menneskeret i vor kulturkreds.

Her slutter Marie Tångebergs beretning om at være frisisklærer og skoleleder ved Risum Skole-Risem Schölj og jeg vil fortsætte.

I de første skoleår brugte Marie udelukkende frisisk som undervisningssprog og lod så dansk og tysk komme til som fag i 3. og 4. klasse. Dette eksperiment afsluttede hun i begyndelsen af 70'erne. Der var hovedsagligt to grunde til det. Færre og færre børn talte frisisk hjemmefra, en tendens der først nu synes at ændre sig, og de videreførende skolers krav om danskundskaber forlangte mere danskundervisning i grundskolen. Man havde endnu ingen børnehave i Risum.

Men en tredje grund var sikkert også, at Marie simpelthen var

forud for sin tid med sit forsøg og hverken fra dansk eller tysk side fandt rigtig forståelse for det. Heller ikke hos friserne fik hun den nødvendige opbakning. De var stadigvæk vildt forviklet i grænsekampen. Og det var vel også med til at stoppe et så modigt og vovet fremstød til fordel for et lille sprog.

Men der blev stadigvæk undervist frisisk nogle timer om ugen ved siden af de to sproglige hovedfag dansk og tysk, og sproget anvendtes på lige fod med de to andre i skolehverdagen. I 1977 dukkede

faget frisisk for første gang op i timefordelingsplanen. Efter forældrenes ønske blev det så i 1985 obligatorisk som undervisningsfag ved Risum Skole. Det undervises to timer om ugen fra 3.- til 9. klasse. Siden 2014 har vi også undervisning i 1.-2. klasse. I vores børnehave leder en af vore lærere en frisisk legekreds.

Situationen i dag er en genspejling og et produkt af vores relativt lange og omskiftelige fortid, der alligevel er præget af en enestående kontinuitet. De i indledningen nævnte grundlæggende mål har i videste

omfang endnu deres gyldighed ved formidlingen af holdninger og kundskaber til børn og voksne.

Det var og er metoden og arbejdsformen, der måtte ændre og tilpasse sig de skiftende forhold og forandrede sprog- og kulturmønstre i vort nære og videre omverden.

Ligesom ved de andre skoler begynder vores elever allerede at lære dansk i børnehaven. I skolen fortsætter så undervisningen på dansk og tysk. Men i modsætning til de andre danske skoler vil eleverne allerede fra 1. klasse høre det frisiske sprog blive brugt som medium i og uden for undervisningen. F. eks. bliver meddelelser ved morgensangen givet både på dansk og/eller frisk. I frikvarteret og ved andre lejligheder vil kommunikationen foregå på samme måde. Sprogenes brug er i vid udstrækning personbundne, idet de frisktalende lærere så vidt muligt prøver at holde sig til frisk og de andre til dansk. Tysk er selvfølgelig med på samme praktiske og rimelige måde, som på alle andre skoler.

I 1. klasse starter så den obligatoriske friskundervisning med en time om ugen (fra 3. klasse 2 timer om ugen). Her lærer børnene at forstå og delvis bruge det indlærte ordforråd i samtalsituationer.

Den omstændighed, at en del af vore elever stadigvæk taler frisk derhjemme, at over halvdelen møder sproget i familien og at alle kan opleve det som et levende sprog i det nære samfund, er selvfølgelig til stor gavn for undervisningen. Risum-Lindholm er på det nordfriske fastland stadigvæk en

sproglig højborg for vort gamle landsmål.

Fra 5. klasse og opefter bruges timerne overvejende til projektorienteret undervisning. Eleverne laver friske spil, læser tegneserier, historier, teater o.l. I denne sammenhæng spiller skolens årlige julefest en central rolle. Her optræder de 'store' (5.- til 9. klasse) med et delvist selvskrevet frisk teaterstykke. Stykket varer ca. 45/60 minutter og bliver ikke kun vist på skolen, men også flere gange ude i landsbyen.

Til tider undervises der også på frisk i orienteringsfagene, det afhænger af det aktuelle emne. I begyndelsen af '90erne begyndte digitaliseringen af vores skole, idet vi på skolen kunne se de enorme muligheder i de nye medier for egen produktion af al slags materiale til undervisningen og andet på højt printniveau. Vi fik snart en egen server og eget netværk og lod eleverne arbejde selvstændigt med maskinerne, også inden for friskundervisningen.

I dag har vi tre smartboards, et for hvert klasseværelse. Dette blev for os kun mulig, fordi private kræfter i Danmark hjalp os økonomisk. Dertil kommer 22 laptops (til dels betalt af forældrene) og eget intranet (konstrueret af en kyndig kollega). Dertil kom mange fritidsaktiviteter, såsom sprogrejser til andre sproglige mindretal i Europa og idrætsaktiviteter med det friske sprog som medium.

Når jeg nu lader mig pensionere som skoleleder her til sommer efter 33 år som leder for Risum Skole – Risem Schölj, overtager min efterfølger en forhåbentlig velpasset skole.

En skole som siden 1956 har haft to sprogfriser med en solid uddannelse i Danmark som ledere. Det min efterfølger overtager er et solidt frisk fundament, som Marie lagde. Et hus på dette fundament, som jeg byggede og opgaven om at indrette dette hus på den mest passende måde for de kommende generationer.

Men det vigtigste jeg vil overrække min efterfølger, er en lille rød mappe med nogle væsentlige dokumenter i.

Det er:

Retten til obligatorisk friskundervisning fra 1. til 9. klasse.

Retten til at undervise op til 9. klasse på grund af videreførelsen af frisk sprog og kultur.

Retten til eget navn på grund af vores friske særstatus.

Afsluttende skal det bemærkes, at vi i Risum Skole allerede på et meget tidligt tidspunkt har måttet tage flersprogethedsproblematikken op til debat, da vi i modsætning til de andre danske skoler ikke kun skulle etablere et samspil mellem dansk og tysk, men også måtte og ville få vort hjemstavn gamle sprog og kultur med ind i skolehverdagen.

Og dette betød, at vi i vort kulturelle og sproglige arbejde ikke kunne gå efter enten/eller metoden, men måtte væve et flerkulturelt mønster efter både/og systemet, der knyttede de tre kulturer sammen på den mest positive måde.

Jörgen Jensen Hahn

Interview med Güde Marie Kugler A.P. Møller Skolen, Slesvig

Af Anne-Margrete Jessen, Flensborg

Hvad hedder du?

Mit navn er Güde Marie Kugler.

Hvornår og hvor er du født?

Jeg er født i Egernførde i 1997.

Hvilke danske skoler har du gået på?

Jeg har gået på Kaj Munk-Skolen i Kappel, A.P. Møller Skolen i Slesvig og Højer Design Efterskole i Højer.

Har dine forældre en dansk, en tysk eller en dansk-sydslesvigsk baggrund?

Min far kommer fra Harzen og har tysk baggrund. Min mor kommer fra Flensborg og derigennem har jeg nogle enkelte danskere i mit stamtræ, som jeg dog hverken kender ansigt eller navn til.

Hvad fik dine forældre til at sætte dig i en dansk skole?

Det var først min storebror, der blev sat i dansk børnehave og skole, og jeg fulgte efter. Nu hvor vi er opvokset i Arnæs, var det oplagt at sætte os i den dengang stadig åbne børnehave i selve byen.

Derudover var skolesystemets opbygning med til at overbevise mine forældre om, at der med denne beslutning ville følge en god skolegang. Der var noget personligt og hyggeligt over den danske skole, som mine forældre ønskede, min bror og jeg skulle vokse op med.

Har du tysk eller dansk hjemmesprog?

Jeg har tysk hjemmesprog, dog blev det hurtigt til sydslesvigsk, da jeg kom i børnehave. Jeg

begyndte at blande sprogene sammen til min fordel for at kunne formulere mig – jeg prøvede at tage det bedste ud af begge sprog og danne mit eget.

Hvad kender du selv til mindretallets historie?

Jeg har kendskab til en stor del af mindretallets historie, ikke kun gennem skolen, men også gennem projektet »Elevambassadør«, hvilket jeg er medlem af. Projektet arbejder med at sprede budskabet om også at kunne have en bindestregsidentitet, og hvad det betyder for en selv – som man får det nemmere med at nå frem til, hvis man har kendskab til mindretallets historie og Sydslesvigs baggrund.

Føler du, at mindretallet har været dygtig nok til »at klæde dig på« med henblik på det at være dansk-sydslesviger?

Det har det i hvert fald! I og med at man her i mindretallet er fælles om at være dansk/tysk-sydslesviger, så vokser man op med stor opbakning til at være sig selv og have en stor gruppe dejlige mennesker bag sig.

Udover det, at du naturligvis er dig selv, nemlig Güde Marie Kugler, har du så et bestemt nationalt tilholdssted?

Det har jeg ikke, eller hvis Sydslesvig da tæller, så ja. Jeg føler mig for dansk for blot at være tysk, og for tysk for at være dansk. Det er også det gode ved at være en del af mindretallet, hvor andre har det på samme måde, og man hverken bliver tvunget til en beslutning eller behøver retfærdiggøre sit nationale tilholdssted.

Er det et problem for dig at have en bindestregsidentitet?

Det har jeg i hvert fald ikke, og jeg har heller aldrig mødt nogen ulemper ved at have en sådan bindestregsidentitet. Det var kun helt i starten, da jeg var meget lille, jeg ønskede et sted at høre til – Danmark eller Tyskland. Men jeg

opdagede hurtigt, at grænselandet ikke er nogen af delene, og dog består af begge. Det viste sig at være et rigtig godt sted til at føle sig hjemme. Hvis jeg ville have problemer med den identitet, jeg nu har, ville jeg dag og nat stå i konflikt med mig selv – og det ville ikke være sundt eller til at ønske sig. Jeg er ikke kun tysk og heller ikke kun dansk, bum.

Bindestregsidentiteten har kun vist sig at være en god ting for mig. Det handler ikke kun om at møde folk fra Danmark og Tyskland på en helt anden måde, men også at have muligheden for at læse og bo i Danmark, da man allerede er væbnet med at have kendskab til sproget og kulturen.

Er det egentlig noget nyt at have en dobbelt identitet?

Det er det i hver fald ikke, dog er det nye ved det, at man snakker om det, og systemet kommer sådanne mennesker i møde. Der er flere historiske begivenheder, der har medført, at individet skulle tage en beslutning om, hvilken nationalitet det tilhører, og det behøver man ikke længere i dag.

Dertil kommer optionen om at få pas til to (eller flere?) lande, så man, hvis det er vigtigt for en, også kan have denne dobbelte identitet på papiret.

Du er snart færdig som student på A.P. Møller Skolen. Hvilke planer har du for fremtiden?

Når jeg er færdig som student skal jeg først og fremmest ud at rejse. Der glæder jeg mig til både i akkompagnement og alene, at møde nye mennesker og se andre kulturer og landenes

karakteristiske natur og miljø. Derefter har jeg overvejet et højskoleophold, da mit efterskoleår med stor andel har været med til at præge mig som person stadig i dag. Når sabbatåret er slut, vil jeg gerne læse i Danmark, dog skal jeg finde frem til en studieretning endnu, hvilket jeg håber, min rejse vil hjælpe mig med og inspirere mig til.

Er du medlem af en eller flere danske foreninger?

Jeg er medlem af skoleforeningen.

Er du medlem af en eller flere tyske foreninger?

Jeg er kun medlem af en tysk sportsklub for at spille tennis.

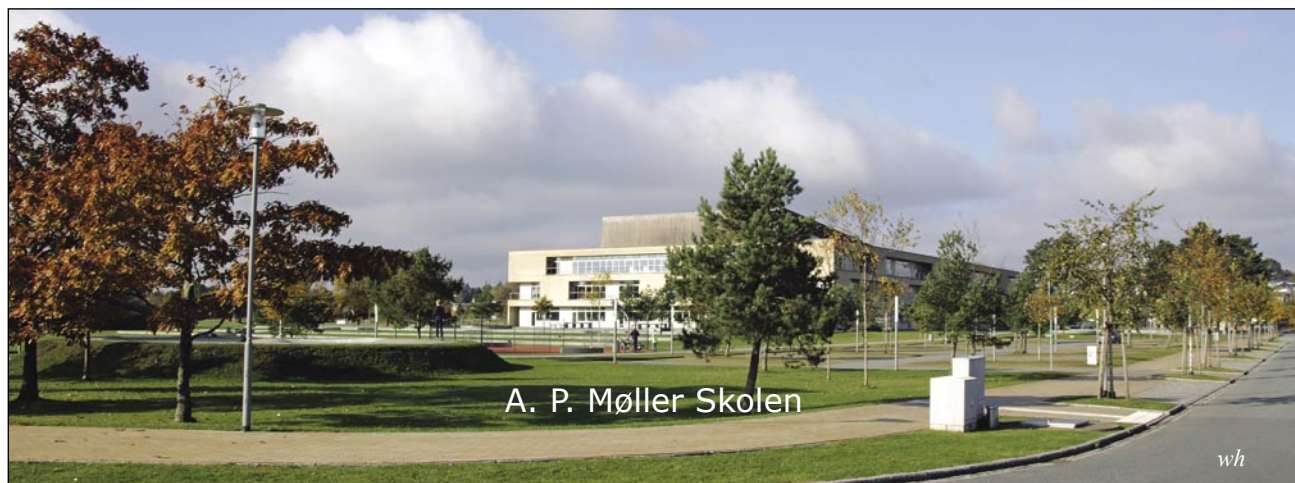
Har du specielle hobbyer?

Jeg elsker at være kreativ på mange forskellige måder – i kaligrafi, grafikdesign, formning m.f. . Derudover spiller jeg tennis og squash, alt afhængigt af vejret og sæsonen. Jeg er fan af det abstrakte og flippede, men også af det rolige og afslappede, og jeg kan godt lide at fotografere og går meget op i tøj og stil.

Har du tænkt dig at arbejde og virke i Sydslesvig?

Når jeg endelig er færdig med mit studie, kunne jeg rigtig godt tænke mig, at komme tilbage til Sydslesvig. Her kender folk til bindestregsidentiteten og lever i en blandning af både dansk og tysk.

Ami

A. P. Møller Skolen

wh

Besøg på Sehested gods

Dets historie
fra den danske helstatstid til dags dato.

I Slesvig-Holsten findes der over 1000 slotte, godser, herregårde og så videre. Af disse har vi denne gang valgt godset i SEHESTED. Landsbyen Sehested (se kortet) blev 1895, da Nord-Østersøkanalen efter 7 års arbejde var færdig, delt i to dele, hvorefter en gratis færge sejlede alt og alle frem og tilbage såvel nat som dag.

Men hvorfor blev netop dette gods valgt? Jo, undertegnede har haft lidt kontakt med fa-

milien Ahlmann, der nu ejer godset. Første gang var for over 30 år siden, hvor der var åbent hus, og anden gang, hvor der blev bedt om tilladelse til ridning over godsets markveje

og skov. Over telefonen blev en besøgstermin mellem mig og Malte Ahlmann aftalt. Men allerførst lidt om Sehested gods' historie.

En periode med mange ejerskifter

De første ejere var familien Sehestedt (heraf måske landsbyens navn) fra 1282 til 1503, så til familien von Damme, der gik konkurs 1671. Købt af von Ahlefeldt familien, hvor en svigersøn, Rantzow 1731 solgte det til von Rewentlow, der 1754 solgte det til von Liliencron, der igen 1788 solgte det til von Lewtzow. Familien von Rumohr købte det 1793, men gik konkurs 1812. Familien von Ahlefeldt købte det igen 1813, men den sidste døde 1853, og det var de sidste adelige på godset. Familien Trummer købte det 1854 og solgte det 1929 til Otto Frierich Ahlmann, der havde forpagtet godset siden 1923. Malte Ahlmann overtog det i 1967 efter faderens død og gav det videre til sønnen Cay i året 2000.

I Danmark ophævedes stavnsbåndet i 1788, hoveripligten 1799 og livegenskabet 1804, hvorimod de i hertugdømmet Slesvig mere eller mindre afhængigt af godsejerne først fuldstændigt forsvandt med den prøjsiske resolution i 1869. Grunden til de mange ejerskifter på godset var vel de dårlige økonomiske forhold, der delvist skyldtes miserabel ledelse, men vel nok mest de mange krige, der hærgede landet, nemlig 30-årskrigen, de svenske krige, Napoleonskrigen, (hvor Sehested blev hårdt ramt i 1813), 3-årskrigen og 1864-krigen må heller ikke glemmes, og endnu mindre 1. verdenskrig.

Nu til besøget hos Malte Ahlmann.

Han og ægtefællen Renate, født Hoenck, bor nu i det tidligere godsvaskehus, der er blevet bygget om til et moderne en-familiehus med et flot irgrønt tag, i samklang med naturen virker det.

Huset ligger i parken lige overfor godset, og floden Ejder, den tidligere grænse mellem Slesvig og Holsten, ses og høres rislende flyde gennem parken. Da Malte Ahlmann havde nået de 65, valgte han at nyde sit otium, flyttede og overgav driften til sønnen Cay.

Familien har en egen interessant historie, som ud fra deres slægtsbog først skal beskrives. Forfaderen Michael Ahlmann fra Sønderborg nævnes 1590. Efter ham kommer en hel del præster, embedsmænd, bønder og købmænd, og af sidstnævnte kommer Otto Friedrich Ahlmann (1786-1866) frem. Han var bosiddende i Graasten, gift med Magdalene Lorenzen og 1817 fødes sønnen Wilhelm Hans Ahlmann, der 1910 døde i Kiel. Han var politiker, bankmand og avisudgiver, og gennem ham kom postvæsenet i gang i området, og det gav det udslag, at han blev en nok så formuende mand. Han blev gift

med Dora Feddersen, og af deres 9 børn fødes Friedrich Ahlmann i året 1864, og med ham starter Sehestedlinjen. Sønnen Otto Friedrich Ahlmann overtog godset 1923 som forpagter og købte det i 1929. Thomas Jürgen Ahlmann (1814-1902) skal også nævnes. Hans familie startede det berømte Carlshüttenerværk i Rendsburg, men det er en historie for sig.

Flugten fra Amerika

Men nu igen tilbage til nutiden, til Malte Ahlmanns liv. Ved besøget blev vi bænket, fik serveret lidt drikkeligt, og Malte startede med at fortælle, og det var ikke så lidt, for selv som 79-aarig sprudler det ud af ham.

Han gik i den nu nedlagte landsbyskole, legede med nabobørnene, læste videre og sluttede som agrar-ingeniør, tog 1961 som 23-årig et år til USA, hvor han arbejdede på en stor farm og fik den ide at

søge om det amerikanske statsborgerskab. Men så kom Cubakrisen, og som migrant blev han mønstret, men før han blev indkaldt, flygtede han over Californien, Mexico, og videre til Argentina og kom med en gammel fragter helskindet til Hamborg og derfra videre til Sehested.

Gift med Renate Hoenck fra Kluvensik

Da faderen døde 1967, overtog han godset, blev aktiv i kommunalpolitikken, men var forinden blevet gift med Renate Hoenck, der stammer fra godset Kluvensik, der siden 1893 ejedes af familien Hoenck og ligger i nærheden af den gamle Ejderkanal. Kluvensik har ligeledes i århundredes forløb haft mange forskellige ejere. 1984 købte Strahtmann GmbH hovedbygningen med 5 hektar park dertil, og en overgang kunne man siden 2002 leje alt til bryllupper, familiefester, møder eller lignende, men nu er skæbnen uvis, og i året 2015 overgav den barnløse Hubertus Hoenck, Renates bror, godt 410 hektar land til nevøen Cay Ahlmann, der nu bearbejder ca. 840 ha land.

Aktiv i lokalpolitik

Malte Ahlmann trådte jo 1968 ind i kommunalpolitikken gennem 24 år, blev to gange valgt som borgmester (1976-1981 og 1984-1992), hvor der blev planlagt og gennemført adskillige nye sager, blandt andet kanalisering, sportsplads og fri-

tidspark. Men nu blev han aktiv et andet sted. Sammen med en af sønnerne havde han købt et 700 ha stort gods, nemlig et nedlagt LPG i det tidligere DDR, og dertil pagtede de 300 ha land. Han boede her i Mecklenborg-Vorpommern i adskillige år, men flyttede så tilbage til Sehested, der ikke havde glemt ham, og i 2016 udnævntes han til æresborger, hvilket, efter eget udsagn, overraskede ham lidt.

Rundgang på godset

Nu kom tidspunktet, hvor godsbygningerne skulle beskues, i hvert fald en del af dem. Herregården er bygget i 1728 efter at den ældgamle vandborg var blevet nedrevet. Også de mange stalde, lader og tjenestefolksboliger, delvis bindingsværk, er renoveret eller genopbygget efter flere brande og bruges i dag som udlejede kontorer eller boliger. En tidligere kornlade er ombygget til en 14x37 m stor ridehal med tilliggende stalde og plads til 30 heste, nogle af dem er deres egne.

Men historien fortæller mere. I 2. verdenskrig kom mange krigsfanger og tvangsarbejdere til godset, hvor de arbejdsmæssigt og også ernæringsmæssigt blev nogenlunde godt behandlet, hvorimod sove mulighederne ikke var i orden. Da flygtningestrømmen fra østområdet i 1944-45 begyndte, ramte det også Sehested. Landsbyen havde dengang 600 indbyggere, og nu kom 660 flygtninge hertil,

og 70 personer blev indkvarteret i godsets hovedbygning. Malte, der dengang kun var 7 år, syntes, det var spændende med de mange nye legekammerater, men for forældrene har det uden tvivl givet mange problemer af større eller mindre grad, for dem og børnene stod kun 3 mindre værelser til rådighed. Efter krigen blev også 20 hektar land fra godset udstykket til nyt boligbyggeri for flygtningene. Også terrænet, hvor mindesøjlen fra Napoleonskrigen i 1813 står, er stillet til rådighed af godset.

Nu til sidst det vigtigste. Vi gik gennem parken over til hovedbygningen, som vi havde fået lov til at betragte indefra. Der er 25 værelser på et areal af godt 800 m² fordelt på 3 etager. En stor indgangshal med forskelligt inventar, antikke møbler og kiste, byder en velkommen. Et moderne indrettet køkken og hyggelig dagligstue med en vindeltrappe op til første sal beskues, men det flotteste var »riddersalen«, sådan blev den store sal på et slot jo kaldt før i tiden. Et pragtfuldt spisebord med tolv stole, vel i klassisk stil og de dertil passende døre, møbler, persisk

gulvtæppe, skab og træloft med en flot lysekroner gør et enormt og beundringsværdigt indtryk på en. Den store grønne flisebelagte kakkelovn bliver stadigvæk brugt, og over den halve trævæg hænger malerier af familiemedlemmerne gennem tiden. Det blev også fortalt, at spisebordet kan trækkes ud, så der med de dertil hørende stole er plads til 24 personer. En virkelig flot og herskabelig sal, men Malte Ahlmann kunne ikke lade være med at bemærke, at han var glad for, at han ikke mere boede på godset, hvor der det meste af året havde været

både svært og også dyrt at få de mange store rum opvarmet.

Familiefesterne

Det eneste der nu mangler at blive fortalt er, at hele familien Ahlmann, der efter grænse- dragningen i 1920 blev delt i to grupper, en dansk og en tysk, hvert andet år samles til en fælles fest. Der kan komme fra 100 til 250 personer, heraf godt halvdelen fra hvert land, og det er Wilhelm Hans Ahlmann, der ved sin død 1910 efterlod et testamente, hvori der står, at en del af formuen skal gå til en stiftelse, der skal betale disse fester, der af og til finder sted

i Danmark, men dog for det meste på hotel »Kieler Kaufmann« i Kiel. Hensigten var, at denne store familie skulle lære hinanden bedre at kende.

En god tanke.

» - up ewig ungedeelt - «

Man kan ikke lade være med at tænke på sætningen »Schleswig-Holstein up ewig ungedeelt« fra traktaten i året 1460, hvor det blev bestemt, at de ikke måtte deles, og denne traktat fortsætter i familien Ahlmann, men med ordene »Danmark-Schleswig up ewig ungedeelt« fra året 1910.

Til sidst en stor tak til Renate og Malte Ahlmann for god modtagelse og en hyggelig snak.

Tekst: Anne Oesterle

Foto: Willi Hansen

SLESVIG-LIGAENS LANDSMØDE 2017

Lørdag den 23. september 2017 kl. 14.15 på

Café Razz

Havnegade 40

DK-5500 Middelfart

Dagsorden

- 1. Valg af dirigent.**
- 2. Valg af protokolfører og 2 stemmetællere.**
- 3. Formandens beretning.**
- 4. Fremlæggelse af foreningens regnskab til godkendelse (bilag 1), samt fremlæggelse af fondens regnskab (bilag 2). Bilagene er tryk i Thyra Vold nr. 908.**
- 5. Fremlæggelse af det kommende års driftsbudget til godkendelse – herunder fastsættelse af kontingent.**
- 6. Valg af bestyrelsesmedlem – på valg er Anne-Marie Thorup.**
- 7. Valg af to suppleanter – på valg er Kerstin Pauls.**
- 8. Valg af statsautoriseret/registreret revisor. Bestyrelsen foreslår genvalg af Deloitte Sønderborg.**
- 9. Behandling af indkomne forslag.**
- 10. Eventuelt – herunder uddeling af Slesvig-Ligaens legat.**

Ansøgninger om støtte fra Slesvig-Ligaens Fond

Foreninger og institutioner, hjemmehørende i Sydslesvig, kan søge støtte fra Slesvig-Ligaens Fond til kulturelt og humanitært arbejde i Sydslesvig.

Ansøgningsskema kan hentes på vores hjemmeside: www.slesvigligaen.dk. Det udfyldte skema returneres inden 31. august hvert år til foreningens formand.

(Husk at anføre tydelig telefonnummer og e-mail-adresse)

På det første styrelsesmøde efter ovennævnte ansøgningsfrist vil indkomne ansøgninger blive behandlet, og evt. bevilget støtte vil efterfølgende blive udbetalt.

Regnskab 2016

I henhold til Slesvig-Ligaens vedtægters § 5 offentliggøres regnskabet her.

Foreningens driftsregnskab (alle beløb i DKK)

Indtægter	2016	2015	2014
Kontingent	16.800	42.758	48.645
Bidrag, renter og udbytte	153.037	193.872	12.983
	169.837	236.750	61.628
Udgifter			
Drift, kontorhold m.v.	76.642	103.858	113.388
Thyras Vold	45.790	31.261	32.882
	122.432	135.119	146.270
Overskud / underskud	47.405	101.631	-84.642
Indsamlinger og uddelinger			
Indgået bidrag og gaver	42.320	39.218	39.863
Til disposition	42.320	39.218	39.863
Årets resultat	47.405	101.631	-84.642
Uddelt støtte i Sydslesvig	10.000	10.000	-81.000
Uddelt støtte G & H Thranes Fond			
Overført til Slesvig-Ligaens Fond	79.725	130.849	-125.779
Der disponeres således:			
Hensat Landsindsamling	9.209	511	12.410
Hans F. Thranes Fond	190.831	91.803	84.018
Hensat til senere disposition	-120.315	38.535	-222.207
	79.725	130.849	-125.779
Balance pr. 31. dec. 2014			
Aktiver			
Tilgodehavender	136.726	141.450	92.668
Aktier	415.980	417.760	359.100
Obligationer & investeringsbeviser	2.888.685	2.686.651	2.762.454
Slesvigs Erhvervsfond	80.000	80.595	80.391
Flensborg Avis	48.710	48.894	48.770
Union Bank	48.324	48.506	46.150
Likvid beholdning	210.715	245.523	179.266
Aktiver ialt	3.829.432	3.669.379	3.568.799
Passiver			
Egenkapital	671.535	666.403	673.406
Årets kursregulering	80.329	-33.405	215.209
Hensat til senere disposition	120.316	38.537	-222.209
Egenkapital	631.548	671.535	666.406
Hensat forpligtelse særlige formål			
Landsindsamlingen	40.518	31.309	30.798
Hans F. Thranes Fond	3.134.366	2.943.535	2.851.732
Hensatte forpligtelser	3.174.884	2.974.844	2.882.530
Kortfristet gældsforpligtelse	23.000	23.000	19.863
Passiver ialt	3.829.432	3.669.379	3.568.799

Deloitte

Statsautoriseret Revisionsselskab

Sønderborg, den 25.04.2017

Jan Thietje

Statsautoriseret revisor

Det foreliggende regnskab indstilles til Landsmødets godkendelse

Regnskab 2016 Slesvig-Ligaens Fond

I henhold til fondens vedtægters § 7 offentliggøres regnskabet her.

(Alle beløb i DKK)

Fondens driftsregnskab

<u>Indtægter</u>	2016	2015	2014
Bidrag, renter og udbytte	237.810	227.948	182.041
Kurstab			0
		227.948	182.041
<u>Udgifter</u>	237.810		
Drift, revision m.v.	12.517	17.388	11.269
Forvaltningsgebyr	3.065	2.885	3.010
	15.581	20.273	14.279
Årets resultat før skat	222.269	227.822	167.776
Skat inkl. tillæg / fradrag			0
Årets nettoresultat	222.269	227.822	167.776

Årets nettoresultat fordeles således:

Uddelinger	175.950	110.000	110.000
Konsolidering 25% af nettoresultat		51.955	41.944
Kursgevinst		0	0
Overførsel til disponibl kapital	46.319	45.867	15.832
	222.269	207.822	167.776

Balance pr. 31. dec. 2012

<u>Aktiver</u>			
Bundne aktiver	4.037.651	4.028.314	3.974.807
Disponible aktiver	134.652	86.633	40.016
Aktiver ialt	4.172.303	4.114.947	4.014.823
<u>Passiver</u>			
Bunden Egenkapital	4.037.651	4.028.314	3.974.807
Disponibel egenkapital	126.652	80.333	34.466
Egenkapital i alt	4.164.303	4.108.647	4.009.273
Gæld	8.000	6.300	-5.550
Passiver i alt	4.172.303	4.114.947	4.014.823

Sydbanks Forvaltningsafd.

Aabenraa, den 22.03.2017

Det foreliggende regnskab indstilles til Landsmødets godkendelse

Tillidsposter i Slesvig-Ligaen

TILLIDSPOSTER I SLESVIG-LIGAEN 2016-2017

SLESVIG-LIGAENS BESTYRELSE

Anne-Marie Thorup	formand	mariethorup@hotmail.com
Horst-Werner Knüppel	næstformand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406
Hans Jørgen Lych Larsen	bestyrelsesmedlem	lychlarsen@hotmail.com
Kerstin Pauls	suppleant	paulskerstin@web.de

BESTYRELSEN FOR SLESVIG-LIGAENS FOND

Anne-Marie Thorup	formand	mariethorup@hotmail.com
Horst-Werner Knüppel	næstformand	horst.wj.knueppel@gmail.com
Jens Hønholt	kasserer	ajhoenholt@gmail.com
Henning Philip Jensen	advokat	pj@kjems.dk

THYRAS VOLD - REDAKTION

Willi Hansen	redaktør	willihansen@t-online.de
Anne-Marie Thorup	formand	mariethorup@hotmail.com
Anne Oesterle	bestyrelsesmedlem	tlf.: 0049-43466406

SLESVIG-LIGAENS HJEMMESIDE

Wolfgang Bradtke	webmaster	wb@dkd-web.de
------------------	-----------	---------------

CAFÉ RAZZ • MIDDELFART

CAFÉ RAZZ
Havnegade 40
DK-5500 Middelfart

GPS - koordinater°
N 55°30'23.30
E 9°43'50.00

wh

SLESVIG-LIGAENS LANDSMØDE 2017

afholdes lørdag, den 23. september 2017 på

CAFÉ RAZZ
Havnegade 40
DK-5500 Middelfart

PROGRAM

- Kl. 13.00 Indlæg om Humanitært Udvalg ved Leif Volck Madsen
Kl. 13.45 Kaffepause med Ligaen som vært
Kl. 14.15 Landsmødet begynder
Dagsorden, bilag og kørselsvejledning:
se side 24-27 inde i bladet

Af hensyn til det arrangerede kaffebord bedes om tilmelding til foreningens
formand Anne-Marie Thorup på

tlf. (+45) 5631-1858

eller pr. mail til ***mariethorup@hotmail.com***

senest den 16. september 2017

THYRAS VOLD - udgivet af Slesvig-Ligaen

Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten, tlf. (+45) 5631-1858

e-mail: mariethorup@hotmail.com

Bankkonto: Sydbank 8065-1041552

REDAKTION

Anne-Marie Thorup (formand), Husmandsvej 4, DK-6621 Gesten - e-mail: mariethorup@hotmail.com - tlf. (+45) 5631-1858

Anne Oesterle, Alte Ziegelei, D-24214 Gr. Königsförde, - tlf. (+49) 4346 6406

Willi Hansen (ansvarshavende redaktør), Forsteck 4, D-24955 Harrislee, - e-mail: willihansen@t-online.de - tlf. (+49) 461 909 7405

Tryk: Flensborg Avis

Afleveret til postvæsenet den 02. maj 2017 • Stof til næste nummer af bladet senest den 01. oktober 2017

Følg også med på Slesvig-Ligaens hjemmeside: **www.slesvigligaen.dk**

ISSN 0902-707